

ФІЛОСОФСЬКІ КОНЦЕПЦІЇ:
ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

DOI 10.33930/ed.2019.5007.51(10-12)-1

УДК 128.5: 130.123.3-026.15

РЕФЛЕКСІЯ ПРИРОДИ КРЕАТИВНОСТІ У ФІЛОСОФСЬКО-
АНТРОПОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІREFLECTION ON THE ESSENCE OF CREATIVITY IN PHILOSOPHICAL-
ANTHROPOLOGICAL DISCOURSEО. П. Кивлюк
О. М. Задорожна

Актуальність теми дослідження. Креативність у сучасному глобалізаційному, інформаційно перенасиченому та технологічно прогресуючому світі стає вирішальним чинником інновацій та адаптації людини до нових умов існування, пошуку свого місця, розкриття власної унікальності. Переосмислення природи креативності у філософсько-антропологічному дискурсі стає важливим фактором для формування ефективних культурних, наукових, освітніх, та соціально-економічних практик.

Постановка проблеми. Природа креативності та її міждисциплінарний характер потребує пошуку нових та переосмислення існуючих підходів до її теоретичного розуміння та практичного застосування. Креативність як ключовий ресурс інноваційності, необхідно класифікувати як складову науково-технічного, соціально-економічного, культурного прогресу, гармонізації навколишньої дійсності та індивідуальних потреб, а також подолання глобальних криз та викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Креативність як філософська категорія розглядається у роботах українських вчених: Є. Андрос, В. Ляха, Т. Лютого, К. Ніколенко, Б. Новікова, Р. Олексенко, М. Поповича, Л. Тарасюк, Н. Хамітова, І. Чорноморденко та інших. Креативний потенціал людини через призму викликів досліджується в роботах: Ю. Зінковського, Л. Короткової, В. Моляка, В. Павленко, С. Сисоєвої, В. Холоденко, С. Шандрук і т.д.

Постановка завдання. Через

Urgency of the research. In today's globalised, information-rich, and technologically advanced world, creativity is becoming essential for innovation and adapting to new conditions. It helps individuals find their place and discover their uniqueness. Rethinking the concept of creativity in philosophical and anthropological discourse is increasingly important for developing effective cultural, scientific, educational, and socio-economic practices.

Target setting. The nature of creativity is inherently interdisciplinary, necessitating the exploration of new approaches and a re-evaluation of existing ones for both theoretical understanding and practical application. As a key resource for innovation, creativity should be recognised as a fundamental component of scientific, technical, socio-economic, and cultural progress. It plays a crucial role in balancing environmental concerns with individual needs, as well as in addressing global crises and challenges.

Actual scientific researches and issues analysis. Creativity as a philosophical category is examined in the works of Ukrainian scholars: E. Andros, V. Liakh, T. Liutyi, K. Nikolenko, B. Novikov, R. Oleksenko, M. Popovych, L. Tarasiuk, N. Khamitova, I. Chornomordenko, and others. The creative potential of individuals in response to challenges is explored in the works of Y. Zinkovskiy, L. Korotkova, V. Moliako, V. Pavlenko, S. Sysoieva, V. Kholodenko, S. Shandruk and others.

The research objective. Examining

призму філософсько-антропологічного дискурсу розглянути креативність та її можливості генерування нових ідей задля вирішення проблем свободи, відповідальності, самореалізації, самоідентичності, творчого пошуку і т.д. людини, що і визначає її місце у світі.

Виклад основного матеріалу. У статті досліджуються потенції людського мислення в контексті його здатності генерувати нові ідеї та наповнювати їх теоретичним змістом, практичною значимістю, а також ціннісними орієнтирами. Філософсько-антропологічний вимір креативності розкриває її екзистенційні витоки, дозволяючи людині не лише адаптуватися до навколишньої дійсності, але й активно її трансформувати, створюючи нові квінтесенції культури, знання та суспільних відносин.

Висновки. Рефлексія природи креативності у філософсько-антропологічному контексті дозволила розкрити багатогранність феномену, який поєднує індивідуальну унікальність та соціальну стереотипність, раціональне та інтуїтивне, прагнення та можливості, незалежність та авторитетність. Креативність як якість та креативне мислення як процес виступають не лише інструментом самореалізації, а й модусом творення нової реальності, побудови картини світу у всіх її зв'язках та проявах.

Ключові слова: креативність, філософська антропологія, рефлексія, креативне мислення.

creativity through the lens of philosophical and anthropological discourse reveals its potential to generate new ideas that address issues such as freedom, responsibility, self-realisation, self-identity, and the creative quest. These aspects significantly influence an individual's sense of place in the world.

The statement of basic materials. The article examines the potential of human thought, particularly its capacity to generate new ideas and infuse them with theoretical depth, practical significance, and value orientations. By exploring the philosophical and anthropological aspects of creativity, it highlights its existential roots. This understanding enables individuals not only to adapt to their environment but also to actively transform it, thereby creating new elements of culture, knowledge, and social relationships.

Conclusions. Reflecting on the nature of creativity from both philosophical and anthropological perspectives has helped us uncover its multifaceted characteristics. Creativity intertwines individual uniqueness with social stereotypes, blending rational and intuitive aspirations and abilities, as well as independence and authority. As both a quality and a process, creative thinking serves not only as a tool for self-realisation but also as a method for shaping a new reality and constructing an interconnected understanding of the world in all its aspects and manifestations.

Keywords: creativity, philosophical anthropology, reflection, creative thinking.

Актуальність проблеми. Креативність у сучасному глобалізаційному, інформаційно перенасиченому та технологічно прогресуючому світі стає вирішальним чинником інновацій та адаптації людини до нових умов існування, пошуку свого місця, розкриття власної унікальності. Вона сприяє розвитку міждисциплінарних підходів, які дозволяють поєднувати знання з різних сфер задля створення якісно нових рішень та ідей. Філософсько-антропологічний вимір креативності дозволяє розкрити її екзистенційні витоки в контексті мисленевих можливостей людини виходити за існуючі межі, переосмислювати реальність та впроваджувати інновації. “Під гідною самореалізацією можна розуміти розкриття життєвого потенціалу людини в тілесному, творчому й духовному вимірах, що робить її креативною, а тому корисною для сучасного інноваційного суспільства” [6, с. 156]. Тобто мова йде не просто про адаптацію до реальності, чи то зміни пріоритетів, а про принципово інноваційний спосіб буття людини в контексті імплементації принципів креативного мислення та його результатів.

Переосмислення природи креативності у філософсько-антропологічному

дискурсі стає важливим фактором для формування ефективних культурних, наукових, освітніх, та соціально-економічних практик. Це відкриває можливості для інтеграції творчих підходів у розвиток підприємництва, підтримку інновацій у технологіях і зміцнення культурної ідентичності у глобалізованому середовищі. Особливого значення набуває врахування ролі креативності в освітньому процесі, де вона допомагає формувати критичне мислення, гнучкість у вирішенні проблем та здатність до самоактуалізації в умовах швидких змін. Отже, дослідження креативності як феномену, креативного мислення як процесу, креативності як людської потенції і т.д. потребують актуалізації та дозволять сформувати фундаментальні, методологічні засади задля подальших розвідок та ефективних підходів розвитку креативних здібностей особистості.

Постановка проблеми. Проблема креативності зазнає актуалізації в контексті викликів цивілізаційних змін, що створюють нові системи співіснування, комунікації та їх ціннісний вимір. Природа креативності та її міждисциплінарний характер потребує пошуку нових та переосмислення існуючих підходів до її теоретичного розуміння та практичного застосування. Креативність як ключовий ресурс інноваційності необхідно класифікувати як складову науково-технічного, соціально-економічного, культурного прогресу, гармонізації навколишньої дійсності та індивідуальних потреб, а також подолання глобальних криз та викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Креативність як філософська категорія розглядається у роботах українських вчених: Є. Андрос, В. Ляха, Т. Лютого, К. Ніколенко, Б. Новікова, Р. Олексенко, М. Поповича, Л. Тарасюк, Н. Хамітова, І. Чорноморденко та інших.

Креативний потенціал людини через призму викликів досліджується в роботах: Ю. Зіньковського, Л. Короткової, В. Моляка, В. Павленко, С. Сисоєвої, В. Холоденко, С. Шандрук і т.д.

Постановка завдання. Через призму філософсько-антропологічного дискурсу розглянути креативність та її можливості генерування нових ідей задля вирішення проблем свободи, відповідальності, самореалізації, самоідентичності, творчого пошуку і т.д. людини, що і визначає її місце у світі.

Виклад основного матеріалу. Філософсько-антропологічний підхід розглядає креативність не просто як процес створення чогось нового, а як фундаментальну характеристику людської екзистенції, що виражає глибинні можливості людської мислення виходити за межі наявного, долати усталені парадигми та генерувати унікальні змісти. “Креативно-інтелектуальна та знаннява парадигма освіти об’єднує інформаційну, інтелектуальну та інноваційну парадигми і забезпечує умови для матеріального, соціального, культурного та інтелектуального розвитку як кожної” [5, с. 124].

У контексті антропологічної рефлексії креативність постає як особливий модус буття людини, що розкриває її здатність до трансцендентності - подолання наявних обмежень та перетворення реальності в межах унікальної діяльності творчого характеру. Креативність - це не просто механічна здатність до продукування нового, а екзистенційний вимір самовираження, самореалізації та самопізнання людини. “Компонент несвідомого в креативному процесі трактується дуалістично — як непередбачуваний процес і результат, як невідомий сам факт креативності. Людство здавна цікавилось алгоритмами креативності, мало на меті дослідити цей процес, розклавши його на складові. Але всі дослідження, які навіть і встановили окремі компоненти цього акту врешті не надали повної картини креативного акту. Тому ідея неусвідомленого в креативному також є складовою самого креативного процесу, бо іноді суб’єкт креативного не усвідомлює щось у

діяльності (або її саму, або якісь способи, які використовує тощо), або наслідки своєї діяльності. Процес креативного пошуку може бути захопливим сам по собі, але врешті-решт, має дати відповідний результат” [4, с. 59-60].

В межах рефлексії треба зазначити, що креативність не можна розглядати тільки як винятковий акт індивідуального творіння, чи то унікальну здібність, а як складний багатовимірний соціокультурний феномен взаємодії. Креативність постає дискусійним процесом, де індивідуально-евристичне переплітається з культурними контекстами масової свідомості, традиціями та колективними змістами. Креативність водночас є і особистісним проривом, і культурною комунікацією.

Наукова література демонструє широкий спектр поглядів на природу креативності, що зумовлює відмінності в її визначенні, усвідомленні та джерелах розвитку. Терміни “креативність” вперше ввів у 1922 році американський палеонтолог Джордж Гейлорд Сімпсон, описавши її як здатність до нестандартного мислення.

У 1950-х роках Джой Пол Гілфорд дав новий поштовх до вивчення креативності, підкреслюючи її як здатність мислити поза стереотипами. Він виділив шість основних параметрів: оригінальність, семантичну та образну гнучкість, здатність до вдосконалення, аналізу та синтезу. Учений також підкреслив зв'язок між інтелектом і творчим мисленням, зазначаючи, що великий обсяг знань може як сприяти креативності, так і обмежувати її через фіксацію на стереотипах [11].

Продовжуючи дослідження, Е. Торренс розробив модель творчого процесу, яка включає етапи від ідентифікації проблеми до реалізації її вирішення. Його підхід враховував як когнітивні, так і інтелектуальні аспекти творчості [14]. З іншого боку, Ф. Баррон, Д. Харрінгтон і Р. Стернберг акцентували увагу на образності, метафоричності й символізмі як важливих компонентах креативності [10; 13].

Креативність розглядається сучасними дослідниками як інтеграція інтелекту, мотивації, знань та особистісних якостей, які взаємодіють у відповідному середовищі. Цей багатокомпонентний підхід підкреслює важливість сприятливих умов для розкриття творчого потенціалу.

Філософська традиція розглядає креативність крізь призму різних парадигм. Екзистенціалісти, зокрема Жан-Поль Сартр, розуміє креативність як прояв свободи, де людина є творцем свого буття не тільки завдяки зовнішнім обставинам та внутрішнім можливостям, а через подолання ситуаційних меж та створення нових сенсів, відкриваючи простір для гармонічного існування. У праці “Буття і ніщо” [7] він підкреслює, що креативність, яка з'являється з “ніщо” є властивістю свідомості, здатної відсторонитися від існуючого буття і зануритися у поки що неіснуючі задуми. У іншій своїй роботі “Уявлення: феноменологічна психологія уяви” [12] Ж. П. Сартр розглядає уяву не просто як інструмент для копіювання, а як засіб за допомогою якого людина створює нову реальність, що акцентує на креативній природі свідомості.

Феноменологічна традиція Едмунда Гусерля інтерпретує креативність як своєрідну здатність свідомості створювати нові квінтесенції та їх значення у процесі інтенціонального акту. У книзі “Ідеї чистої феноменології і феноменологічної філософії” представлено концепцію трансцендентальної феноменології, яку вважають основою для розуміння структури творчого мислення, фундаментальних властивостей свідомості та осмислення ідей в їх “чистих сутностях” [2].

Аналітичний огляд досліджень креативності дозволив зробити Л. Коротковій висновок, що “креативність як історично-культурний феномен є іманентною ознакою уселюдського простору, його онтологічним атрибутом. Креативність – феномен самостійної людської діяльності, результатом якої є створення якісно нових

матеріальних та духовних цінностей, і яка оцінюється за своєю соціальною значущістю, новизною, оригінальністю, неповторністю, унікальністю. Це джерело прогресивного розвитку суспільства” [3, с. 41].

Сучасна українська філософська думка розглядає креативність як складну динамічну, нелінійну систему, що проявляється через взаємодію різноманітних когнітивних, емоційних та соціокультурних чинників, забезпечуючи здатність людини до креативного мислення, адаптації, інноваційності, прогресивності у мінливих умовах сучасного світу.

У метаантропологічній парадигмі більшості своїх досліджень Н. Хамітов визначає креативність проявом творіння у синергетичному просторі любові та свободи, що реалізується у генеруванні ідей та їх втілення, які, у свою чергу, виходять за межі стандартного мислення та звичайного людського досвіду. В даному випадку креативність набуває метагранічного характеру, оскільки вона включає здатність долати екзистенційні межі, відкривати нові сенси і трансформувати як внутрішній світ людини, так і її взаємини зі світом. У цьому контексті креативність стає інструментом самоперевершення, який дозволяє людині досягати метагранічних станів буття, де вона синтезує духовний і матеріальний виміри, творячи нову реальність у гармонії з собою, світом, цінностями і т.д.

На думку Л. Тарасюк, “креативність можна описати за допомогою таких трьох понять: почуттєвість, синергія, інтуїція. Почуттєвість – це використання наших почуттів, наших „вікон у світ”, що відповідає буденному буттю в межах метаантропології. Синергія – це поєднання, на перший погляд, речей, не сумісних у цілому – корисних і функціональних та відповідає граничному буттю людського існування. Інтуїція веде до нежданого, незапланованого відкриття та відіграє значну роль у процесі творчості - відповідає метагранічному буттю” [8, с. 123-124].

Виходячи з припущення Є. Андроса щодо філософсько-антропологічної сутності інтелекту, пізнавальна здібність людини не вичерпується лише рівнем розумності IQ, а має активний, дієвий характер та може виходити за межі людського Я у трансцендентний вимір, де розум взаємодіє з духовними та метафізичними реаліями. У цьому контексті інтелект постає як багатовимірний феномен, що включає інтуїтивне сприйняття, емпатію, творче натхнення та здатність долати екзистенційні обмеження [1].

І. Чорноморденко у своїй монографії “Позанаукові знання і культуротворчий процес” відзначає важливе значення творчої діяльності, в якій провідне місце займає натхнення як особливий стан свідомості, що стимулює креативні імпульси та відкриває нові горизонти для осмислення дійсності. Натхнення, за Чорноморденком, є ключовим чинником, який дозволяє інтегрувати позанаукові знання – інтуїцію, міфологічне мислення, художні уявлення – у процес культуротворення, забезпечуючи унікальність і багатогранність результатів творчої діяльності. Це підкреслює синергію раціонального та ірраціонального у розвитку культури [9].

Креативність була й залишається однією із найвизначніших рис людської природи. Цей феномен скоріше пояснює не просто якість розуму або таланту, а здебільше трактується як здатність створювати щось якісно нове, що виходить за межі звичного, як здатність особистості генерувати нові ідеї, рішення та об’єкти, що матимуть суспільну, наукову чи культурну цінність. Вона виявляється у різних сферах діяльності: від мистецтва до науки, від професійної діяльності до повсякденних практик.

В межах рефлексії треба зазначити, що креативність не можна розглядати тільки як винятковий акт індивідуального творіння, чи то унікальну здібність, а як

складний багатовимірний соціокультурний феномен взаємодії. Креативність постає дискусійним процесом, де індивідуально-евристичне переплітається з культурними контекстами масової свідомості, традиціями та колективними змістами. Креативність водночас є і особистісним проривом, і культурною комунікацією.

В умовах глобальних змін креативність стає основним фактором розвитку економіки, технологій та гуманітарних процесів. Креативні індустрії, стартапи та інноваційні технології стають локомотивами прогресу.

Креативність як феномен самостійної людської діяльності залишається вирішальним чинником у створенні якісно нових матеріальних та духовних цінностей, що спрямовують суспільство до подальшого прогресу і розквіту.

Проблематика неоднорідності та нечіткості поняття “креативність” тісно пов'язана з тим, що більшість філософських і психолого-педагогічних досліджень орієнтуються на підхід компонентного аналізу лексичних значень. Це часто призводить до спотворення або неправильного тлумачення самого поняття. Дослідники зазвичай зазначають, що термін “креативність” має іншомовне походження, його писемна історія веде до англійського слова “creativity” або латинського “creatus”, утвореного від дієслова “creare”.

У сучасному світі, що характеризується швидкими соціальними, економічними та технологічними змінами, креативність стає ключовою якістю, яка визначає здатність людини адаптуватися до нових умов і активно впливати на навколишню дійсність. Філософсько-антропологічний підхід розглядає креативність не просто як процес створення чогось нового, а як фундаментальну характеристику людської екзистенції, що виражає глибинні можливості людського мислення виходити за межі наявного, долати усталені парадигми та генерувати унікальні змісти.

Філософська антропологія акцентує увагу на тому, що креативність є не лише властивістю окремих індивідів, а онтологічною основою людської природи. Людина як суб'єкт творчості здатна не лише відповідати на виклики зовнішнього середовища, а й створювати нові реальності, які змінюють саму суть її буття. Цей підхід розширює розуміння креативності, роблячи акцент на її ролі у формуванні цінностей, смислів і культурного коду суспільства.

Креативність виявляється в багатьох аспектах людської діяльності: від створення матеріальних об'єктів до розробки ідей, які впливають на суспільні структури. У глобалізованому світі, де технології та інформація відіграють вирішальну роль, саме здатність генерувати нові ідеї визначає успіх у різних сферах життя. Креативність у цьому контексті розглядається як механізм подолання стандартів, що дозволяє інтегрувати інновації в освітні, наукові та соціально-економічні практики.

Джой Пол Гілфорд аналізуючи розвиток концепції креативності, її ролі у суспільстві особливо підкреслював необхідність інноваційного підходу в освіті, науці та інших сферах людської діяльності. Розглядаючи креативність як складну багатовимірну конструкцію, що включає здібності до уяви, гнучкості та оригінальності, в своїй роботі “Креативність: вчора, сьогодні і завтра” він наголошував на основних проблемах, з якими стикається наука у вивченні креативності, і запропонував шляхи для подальшого поглиблення досліджень у цій галузі [11].

Розвиток креативності в сучасному суспільстві стає не лише інструментом особистісного самовираження, а й стратегічною необхідністю для забезпечення стійкості та адаптивності систем у мінливих умовах. Підходи до стимулювання креативності варіюються від створення освітнього середовища, яке сприяє розвитку

дивергентного мислення, до впровадження інноваційних практик у професійній діяльності.

Крім того, інтеграція креативності в міждисциплінарні дослідження відкриває нові перспективи для аналізу та вирішення комплексних проблем сучасності. Наприклад, у контексті екологічної кризи креативні рішення дозволяють поєднувати технологічний прогрес із принципами сталого розвитку. У соціальній сфері креативність сприяє розробці інклюзивних моделей співпраці, які враховують різноманітність індивідуальних та культурних особливостей.

Таким чином, креативність виступає не лише інструментом для досягнення конкретних цілей, але й основою для формування нових парадигм мислення, що визначають подальший шлях розвитку людства.

Також варто зазначити, що фундаментальним аспектом креативності є її зв'язок зі свободою. У філософсько-антропологічному контексті свобода розуміється не лише як можливість вибору, а як здатність до самовизначення та самореалізації через творчу діяльність. Креативність забезпечує людині вихід за межі визначеного, даючи змогу не лише пристосовуватися до умов, а й змінювати їх, формуючи нові смисли та структури.

Сучасний інформаційний і технологічний прогрес створює нові можливості для розвитку креативності, але разом із тим породжує нові виклики. Надмірна стандартизація, вплив цифрових технологій на свідомість, залежність від алгоритмів можуть обмежувати здатність людини до творчості. Однак саме креативність дозволяє долати ці обмеження, відкриваючи нові горизонти для розвитку науки, культури та суспільства загалом.

У сучасному світі цифровізація охоплює все більше сфер людської діяльності, змінюючи способи комунікації, навчання та роботи. Розвиток віртуального освітнього простору відкриває безліч нових можливостей, таких як доступ до величезних масивів знань, інтерактивні форми навчання, гнучкість освітнього процесу та індивідуалізація підходу до навчання. Однак, потенційні можливості цифровізації та розвитку віртуального освітнього простору не усувають проблем людини як креативної особистості, як суб'єкта творення та використання "благ" цифрового світу.

Висновки. Креативність у сучасному світі є багатогранним феноменом, що об'єднує індивідуальну унікальність та соціальну взаємодію, раціональне мислення та інтуїтивні процеси. Вона виступає не лише інструментом для досягнення особистісної самореалізації, але й основою для розробки нових підходів до вирішення глобальних викликів, гармонізації культурного, соціального та економічного прогресу.

Філософсько-антропологічний аналіз природи креативності дозволяє глибше зрозуміти її роль у формуванні ціннісних орієнтирів, смислів та моделей співіснування в умовах глобалізації. Це, у свою чергу, сприяє впровадженню інновацій у різні сфери людської діяльності, від науки до мистецтва, від технологій до освіти.

Креативність як процес і як якість, залишається ключовим ресурсом розвитку людства. Вона забезпечує можливості для трансформації реальності, створення нових форм комунікації, а також гармонійного співіснування технологій і людських цінностей. У результаті, розвиток креативного мислення стає необхідною умовою для побудови сталого майбутнього.

У сучасному інформаційному суспільстві креативність стає одним із ключових чинників розвитку. Вона сприяє створенню інноваційних рішень у технологічній, економічній та соціальній сферах. Завдяки креативності розробляються нові форми

комунікації, що дозволяють ефективніше обмінюватися знаннями та ідеями. Вона забезпечує адаптивність та гнучкість у вирішенні складних проблем, допомагає розкривати нові можливості використання інформаційних ресурсів і сприяє формуванню цифрової культури. У результаті креативність є важливим чинником конкурентоспроможності як окремої особистості, так і суспільства загалом, дозволяючи забезпечити гармонійний розвиток у глобалізованому світі.

Список використаних джерел:

1. Андрос, ЄІ 2010, *Інтелект у структурі людського буття*, Київ : Стилос, 358 с.
2. Гуссерль, Е 2020, *Ідеї чистої феноменології і феноменологічної філософії: Книга перша. Загальний вступ до чистої феноменології*, пер. з нім. і коментарі Кебуладзе, В, Харків : Фоліо, 348 с.
3. Короткова, ЛВ 2018, 'Основні концепції креативності: від античності до сьогодення', *Advanced Linguistics*, Випуск 2, с. 38-42.
4. Ніколенко, КВ 2023, 'Креативні особливості духовної діяльності людини', *Інтелект. Особистість. Цивілізація*, 1 (20). Доступно: <<https://doi.org/10.33274/2079-4835-2020-20-1-56-62>>. [21 Листопад 2024].
5. Олексенко, РІ 2017, 'Формування концепції креативної особистості як фактор креативно-знаннєвої економіки в умовах викликів глобалізації', *Гуманітарний вісник ЗДІА*, Випуск 71, с. 118-126.
6. Пирожков, С & Хамітов, Н 2020, *Цивілізаційна суб'єктність України: від потенцій до нового світогляду і буття людини*, Київ : Наукова думка, 256 с.
7. Сартр, ЖП 2001, *Буття і ніщо: нарис феноменологічної онтології*, пер. з фр. Лях, В & Таращук, П., Київ : Видавництво Соломії Павличко "Основи", 854 с.
8. Тарасюк, Л 2011, *Креативність як феномен людського буття в культурі*. Дисертація кандидата наук, Київ : Національний педагогічний університету ім. М. П. Драгоманова, 183 с.
9. Чорноморденко, ІВ 2010, *Позанаукові знання і культуротворчий процес*. Монографія, Київ : КНУБА, 360с.
10. Barron, F & Harrington, D 1981, 'Creativity, intelligence and personality', *Ann. Rev. of Psychol.*, V.32. pp. 439-476. <<https://www.annualreviews.org/content/journals/10.1146/annurev.ps.32.020181.002255>>. [20 November 2024].
11. Guilford, JP 1967, 'Creativity: Yesterday, today and tomorrow', *The Journal of Creative Behavior*, 1 (1), 3-14. Available from : <<https://dictionary.apa.org/psychological-factors>>.
12. Sartre, JP 2010, *The Imaginary: A Phenomenological Psychology of the Imagination*, Taylor & Francis, 240 p.
13. Sternberg, RJ 1985. *Beyond IQ: A triarchic theory of human intelligence*, New York : Cambridge University Press. Available from : <<https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=1457958>>. [20 November 2024].
14. Torrance, EP 1962, *Guiding Creative Talent*. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall, Inc. Available from : <<https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=1474699>>. [20 November 2024].

References:

1. Andros, YeI 2010, *Intelekt u strukturi ljudskoho buttia (Intelligence in the structure of human being)*, Kyiv : Stylos, 358 s.
2. Husserl, E 2020, *Ideji chystoi fenomenolohii i fenomenolohichnoi filosofii: Knyha persha. Zahalniyi vstup do chystoi fenomenolohii (Ideas of pure phenomenology and phenomenological philosophy: Book One. A general introduction to pure phenomenology)*, per. z nim. i komentari Kebuladze, V, Kharkiv : Folio, 348 s.
3. Korotkova, LV 2018, 'Osnovni kontseptsii kreatyvnosti: vid antychnosti do sohodennia (Basic concepts of creativity: from antiquity to the present)', *Advanced Linguistics*, Vypusk 2, с. 38-42.

4. Nikolenko, KB 2023, 'Kreatyvni osoblyvosti dukhovnoi diialnosti liudyny (Creative features of human spiritual activity)', *Intelekt. Osobystist. Tsyvilizatsiia*, 1 (20). Dostupno: <<https://doi.org/10.33274/2079-4835-2020-20-1-56-62>>. [21 Lystopad 2024].
5. Oleksenko, RI 2017, 'Formuvannia kontseptsii kreatyvnoi osobystosti yak faktor kreatyvno-znannievoi ekonomiky v umovakh vyklykiv hlobalizatsii (Formation of the concept of creative personality as a factor of creative and knowledge economy in the context of globalization challenges)', *Humanitarnyi visnyk ZDIA*, Vypusk 71, c. 118-126.
6. Pyrozhkov, S & Khamitov, N 2020, *Tsyvilizatsiina subiektivnist Ukrainy: vid potentsii do novoho svitohliadu i buttia liudyny (Civilizational subjectivity of Ukraine: from potentials to a new worldview and human existence)*, Kyiv : Naukova dumka, 256 s.
7. Sartr, ZhP 2001, *Buttia i nishcho: narys fenomenolohichnoi ontolohii (Being and Nothingness: An Essay on Phenomenological Ontology)*, per. z fr. Liakh, V & Tarashchuk, P., Kyiv : Vydavnytstvo Solomii Pavlychko "Osnovy", 854 s.
8. Tarasiuk, L 2011, *Kreatyvnist yak fenomen liudskoho buttia v kulturi (Creativity as a phenomenon of human existence in culture)*. Dysertatsiia kandydata nauk, Kyiv : Natsionalnyi pedahohichnyi universytetu im. M. P. Drahomanova, 183 s.
9. Chornomordenko, IV 2010, *Pozanaukovi znannia i kulturotvorchyi protses (Non-scientific knowledge and the culture-creating process)*. Monohrafiia, Kyiv : KNUBA, 360 s.
10. Barron, F & Harrington, D 1981, 'Creativity, intelligence and personality', *Ann. Rev. of Psychol*, V.32. pp. 439-476. <<https://www.annualreviews.org/content/journals/10.1146/annurev.ps.32.020181.002255>>. [20 November 2024].
11. Guilford, JP 1967, 'Creativity: Yesterday, today and tomorrow', *The Journal of Creative Behavior*, 1 (1), 3-14. Available from : <<https://dictionary.apa.org/psychological-factors>>.
12. Sartre, JP 2010, *The Imaginary: A Phenomenological Psychology of the Imagination*, Taylor & Francis, 240 p.
13. Sternberg, RJ 1985. *Beyond IQ: A triarchic theory of human intelligence*, New York : Cambridge University Press. Available from : <<https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=1457958>>. [20 November 2024].
14. Torrance, EP 1962, *Guiding Creative Talent. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall, Inc.* Available from : <<https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=1474699>>. [20 November 2024].

DOI 10.33930/ed.2019.5007.51(10-12)-2

УДК 130.2

МІФОЛОГІЯ ТА ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПЕРСПЕКТИВИ

MYTHOLOGY AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE: CONCEPTUAL PERSPECTIVES

В. М. Вашкевич

Актуальність теми дослідження. Міфологія залишається невичерпним джерелом для філософського аналізу, оскільки поєднує у собі архетипові структури мислення, які формують колективну та індивідуальну свідомість, з сучасними викликами культури й ідеології. В епоху глобалізації та цифрових техноло-

Urgency of the research. Mythology remains an inexhaustible source for philosophical analysis, as it combines archetypal structures of thinking that shape collective and individual consciousness with modern challenges of culture and ideology. In the era of globalization and digital technologies, myths not only adapt